

ARAŞTIRMA MAKALESİ / RESEARCH ARTICLE

TÜRKİYE’DE SİGORTA PRİM ÜRETİMLERİNİN DÜNYA SİGORTACILIK SEKTÖRÜNDEKİ YERİ
THE PLACE OF TURKEY’S INSURANCE PREMIUM PRODUCTIONS WITHIN THE WORLD INSURANCE SECTOR

Prof. Dr. İclal ATTILA¹
Dr. Abdulaziz GÜLAY²

ÖZ

Sigorta, ileride meydana gelebilecek çeşitli tehlikelere karşı önceden primler ödenmek suretiyle finansal güvence temin etmek amacıyla uygulanmakta olan bir sistemdir. Sigortacılık sektörü ülkemizde her geçen yıl büyüme göstermektedir. Buna paralel olarak üretilen prim tutarları da sürekli artmaktadır. Fakat bu tutarlar, gelişmiş ülkelerdekilerle mukayese edildiğinde Türkiye’nin prim üretimlerinin son derece düşük miktarlarda gerçekleştiği görülmektedir. Ülkedeki mevcut ekonomik koşullar, Türk toplumunda sigortanın önemi ve gerekliliği konusundaki bilincin düşük olması ve sigorta şirketlerinde yaşanan yetersizlikler bu durumun başlıca sebepleri arasında gösterilebilir. Çalışmada, Türkiye’de yıllar içindeki sigorta prim üretimleri analiz edilmiştir. Bu prim üretim tutarları, dünya ortalamaları ve gelişmiş ülkelerdeki prim üretimi miktarlarıyla karşılaştırılmalı olarak incelenmiştir. Çalışma boyunca, “Ülkemizde sigortacılığın daha da geliştirilebilmesi ve daha yüksek tutarlarda prim üretimleri gerçekleştirilebilmesi için neler yapılabilir?” sorusuna cevap aranmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sigorta Prim Üretimi, Türkiye Sigorta Pazarı, Dünya Sigortacılık Sektörü
Jel Kodları: G22, G32

ABSTRACT

Insurance is a system that is implemented to procure financial security by paying premiums in advance against various dangers that may occur in the future. The insurance sector in our country is growing every year. In parallel with this situation, the premium amounts produced are constantly increasing. However, when these amounts are compared with those in developed countries, it can be seen that Turkey's premium production is actualised in extremely low amounts. The current economic conditions in the country, the low awareness of the importance and necessity of insurance in Turkish society, and the inadequacies experienced in insurance companies can be cited as the main reasons for this situation. In this study, insurance premium productions over the years in Turkey were analyzed. These premium production volumes have been compared with the world averages and the premium production amounts in developed countries. Throughout the study, the answers to the question “What can be done to further develop insurance sector and to generate higher premium productions in our country?” are sought.

Keywords: Insurance Premium Production, Turkey Insurance Market, World Insurance Sector
Jel Codes: G22, G32

GİRİŞ

Bireyler hayatları boyunca birçok riskle karşılaşmaktadır. Sigorta mekanizması bu risklerin meydana gelmesi ve maddi ya da bedensel hasarın gerçekleşmesi durumunda, oluşan kayıpları telafi etmek amacıyla tatbik edilmektedir. Birçok Avrupa ülkesine kıyasla ülkemizde gerçek anlamdaki sigortacılık

¹ Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, ORCID: 0000-0002-5584-8936, iclal.attila@marmara.edu.tr

² Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, ORCID: 0000-0003-3519-002X, azizgulay1620@hotmail.com

faaliyetlerinin başlangıcı ve gelişimi oldukça yenidir. 1870 yılında meydana gelen büyük Beyoğlu yangınıyla Türk toplumunda sigortanın önemi ve gerekliliğine yönelik bir uyanış ve farkındalık oluşmaya başlamıştır. Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde ve Cumhuriyet'in ilk yıllarında ağırlıklı olarak yabancı sermayenin egemenliği altında bulunan Türk sigorta sektörü, özellikle Cumhuriyet'in ilanından sonraki süreçte çıkarılan kanunlar ve yapılan hukuki düzenlemelerle yerleşmeye ve millileşmeye başlamıştır.

Türkiye'de sigortacılık sektörü her geçen yıl büyüme ve gelişme göstermektedir. Prim üretim miktarları, verilen teminat tutarları ve primlerin artış oranları yıllar boyunca sürekli bir artış eğilimi içerisinde seyretmektedir. Aynı şekilde, prim üretimlerinin gayrisafi yurtiçi hasıla içindeki payı da genel olarak artmaktadır. Fakat ülkemizdeki prim üretim tutarlarının gelişmiş ülkelere kıyasla son derece düşük olduğu görülmektedir. Çalışmada Türkiye'deki prim üretimi istatistikleri, Dünya ortalamaları ve uluslararası verilerle karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir. Bunun sonucunda, ülkemizde sigortacılığın gelişmesi ve prim tutarlarının arttırılabilmesi için daha çok yol katedilmesi gerektiği görülmektedir.

1. LİTERATÜR TARAMASI

Türkiye'de sigorta sektörünün genel yapısı, gelişimi, prim üretim miktarları ve prim üretimlerinin yıllar içindeki değişim trendlerine ilişkin çeşitli akademik çalışmalar gerçekleştirilmiştir.

Kuşçu ve Revanoğlu (2011), 2005 -2009 yılları arasındaki süreçte Türkiye'de ve gelişmiş ülkelerde prim üretim tutarlarını ve prim üretimlerinin artış eğilimlerini incelemiştir. Buna göre 2005- 2009 arası dönemde, prim üretimleri refah düzeyinin daha yüksek olduğu sanayileşmiş ülkelerde az da olsa düşme eğilimi gösterirken, Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde krize rağmen artmaya devam etmektedir.

Kamilçelebi (2012), Türkiye'de sigorta sektörünün SWOT analizini yaptığı çalışmasında, yabancı sermayeli şirketlerin Türk sigorta sektörüne entegre olmasıyla sektörün yapısının değiştiği sonucuna varmıştır. Analiz neticesinde, ülkede refah ve gelir düzeyi arttıkça, sigortaya olan talebin artacağı ve buna paralel olarak da prim üretimlerinin aynı doğrultuda artış göstereceği tespit edilmiştir. Kamilçelebi'ye göre; Türkiye'nin sigortacılıkta gelişmiş ülkelerle rekabet edebilecek seviyeye gelebilmesi için, öncelikle sektörde çalışan işgücünün daha iyi eğitilmesi, sigorta şirketlerinin daha hızlı, etkili ve kaliteli hizmet sunması ve bu doğrultuda teknolojik altyapılarını geliştirmeleri gerekmektedir.

Dalkılıç (2012), Türkiye'de faaliyet gösteren hayat dışı sigorta şirketlerinin performans ve prim üretimlerine ilişkin etkinlik analizi yapmıştır. Veri Zarflama Analizi yönteminin uygulandığı çalışmada, 2008-2010 arası dönemde hayat dışı branşlarda hizmet veren sigorta şirketlerinin sayılarının ve prim üretimi tutarlarının artış gösterdiği tespit edilmiştir. Fakat, prim üretimleri artmasına rağmen sigorta şirketlerinin etkinliği düşüş göstermiştir. 2009 yılında şirketlerin etkinliği en yüksek seviyeye çıkmış, 2010'da ise 2008 yılındakinden de daha düşük bir değere inmiştir.

Akyüz ve Kaya (2013), TOPSIS yöntemini kullanarak Türkiye'deki hayat ve hayat dışı sigorta şirketlerinin 2007 – 2011 arası dönemdeki prim üretimlerini ve finansal performanslarını analiz etmiştir. Araştırmaya göre, bir ülkedeki sigorta sektörünün gelişmişlik düzeyi ve prim üretim miktarları ile ekonomik gelişmişlik arasında doğrusal bir ilişki olduğu saptanmıştır. Ayrıca, 2008 yılında yaşanan küresel ekonomik kriz Türk sigorta sektörünü de olumsuz yönde etkilemiştir. Dolayısıyla, 2008 ve 2009 yıllarında Dünya genelinde olduğu gibi, Türkiye'de de prim üretimlerinin artış oranı azalmıştır.

Çekici ve İnel (2013), Türkiye'de sigorta sektörü direkt prim üretimlerinin gelişimini ve gidişatını tahmin teknikleriyle analiz etmiştir. Çalışmada 1981 – 2011 yılları arası gerçekleşen prim üretimleri baz alınarak 7 farklı tahmin tekniği uygulanmıştır. Holt'un iki parametrelili üstel düzeltme tekniğine göre, gözlemlenen prim artışı trendinin aynı doğrultuda ileriki yıllarda da devam edeceği saptanmıştır. Bir diğer bulguya göre ise, deprem, trafik ve seyahat sigortalarının zorunlu olması ve bazı sigortalarda devlet desteğinin yapılması prim üretimlerinin artmasına katkı sağlamaktadır.

Taş (2015), çalışmasında Türk sigorta sektörünün ve prim üretimlerinin Dünya sigorta pazarındaki yerini karşılaştırmalı olarak analiz etmiştir. Buna göre; Türkiye'nin 2013 yılındaki toplam prim üretimi, Dünya sigorta pazarında sadece % 0,27'lik bir paya sahip olmuştur. Aynı yıl, Türk sigorta sektörü prim üretimleri toplamı bir önceki yıla göre % 22 oranında artış göstermiştir. Taş'a göre, ülkemizde sigorta sektörünün finans sisteminde hak ettiği konuma ulaşabilmesi için, prim üretimlerinin gayrisafı yurtiçi hasıla içindeki ve Dünya sigorta pazarındaki payının artırılması gerekmektedir. Ayrıca, sigorta sektörünün birçok ülkeye kıyasla ülkemizde daha az gelişmiş olmasının başlıca sebebi, toplumda sigorta bilincinin ve kültürünün yeterince gelişmemiş olmasıdır.

Ayhan (2017) Veri Zarflama Analizi Yöntemiyle Türkiye, İngiltere, Fransa, Almanya ve İsveç'in verileriyle sigorta sektörüne ilişkin etkinlik analizi yapmıştır. Buna göre; Türkiye 2015 yılında Dünya sıralamasında kişi başına düşen prim yoğunluğunda 62, üretilen primlerin GSYH içindeki payına bakıldığında 71. sırada yer almaktadır. Toplam prim üretiminde ise dünyada 38. sırada yer almıştır. Analize göre, Türkiye ile diğer ülkeler arasında bu kadar fark olmasının en önemli sebebi ülke ekonomisinin mevcut durumudur.

2. SİGORTA KAVRAMI VE SİGORTANIN TANIMI

Sigorta kavramı, Latince'de Güvence, Teminat anlamlarına gelen 'Sicurtia' kelimesinden türemiştir (Güvel ve Güvel, 2008:25). Türk Ticaret Kanunu'nda sigorta; bireylerin değeri para ile ölçülebilir kıymet, menfaat veya emtialarını zarara uğratan tehlike ve kayıpların meydana gelmesi halinde, bu zararların telafi edilebilmesi amacıyla, karşılıklı olarak kararlaştırılan koşullar ve limitler doğrultusunda, sigortacı tarafından sigorta ettirene tazminat ödenmesini öngören bir yazılı akit olarak tanımlanmıştır (Türk Ticaret Kanunu, Madde 1263). Bu doğrultuda, sigorta mekanizması kapsamında bireyler çeşitli sosyal, fiziksel ve ekonomik risklere karşı müşterek faaliyet göstererek bir araya gelmekte ve güvence oluşturmaktadır. Böylece insanlar tek başlarına karşılayamayacakları risklere karşı dayanışma yoluyla ve riski katılımcılar arasında dağıtarak risk paylaşımı ve bölüşümü yapmaktadırlar. Dolayısıyla bir sigorta sözleşmesinde temel olarak, sigorta ettiren (sigortalı) ve sigortacı (sigorta şirketi) olmak üzere iki taraf bulunmaktadır (Taşkın ve Şener, 2004:1000).

İnsanların sahip oldukları mal varlıkları, para değeri olan tüm mülkiyetleri ve kendi bedenleri her an çeşitli risklerle karşı karşıya kalabilmektedir. Toplumda kaza veya tehlike olarak da adlandırılan bu tehlikeler sigortacılık literatüründe riziko olarak nitelendirilmektedir. Sigortacılık, insanların bu rizikolara karşı kendilerini ve emtialarını güvende hissetme ihtiyacı ve arzusundan doğmuştur. Bu doğrultuda sigorta, insanların karşı karşıya gelebilecekleri çeşitli tehlikelerin gerçekleşmesini engellemek, eğer gerçekleşmesi engellenememişse sebep olduğu kayıp ve zararları en aza indirmek amacıyla uygulanan bir yöntem veya sistem olarak tanımlanabilmektedir (Acinan, 2005:16). Sigortanın en temel fonksiyonlarından biri söz konusu riskleri istatistiksel ve aktüeryal metotlarla analiz etmek ve bu risklerin belirli kişi veya gruplar üzerinde yoğunlaşmasını engellemektir (Knutzen, 1999:69).

3. SİGORTA TÜRLERİ

Sigorta mekanizması, farklı bakış açılarına göre çeşitli şekillerde sınıflandırılmaktadır. 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda yapılan tasnife göre sigorta türleri, Zarar Sigortaları ve Mal Sigortaları olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Buna göre zarar sigortaları; mal sigortaları ile sorumluluk sigortalarından oluşmaktadır. Can sigortaları ise hayat sigortası, kaza sigortası, hastalık ve sağlık sigortasından oluşmaktadır (Çeker, 2016:14-17). Bununla birlikte, yaygın kabul gören sınıflandırmaya göre günümüzde Dünya'da ve Türkiye'de sigortacılık branşları Hayat Sigortaları ve Hayat Dışı Sigortalar olmak üzere iki ana kategoride değerlendirilmektedir (Baştürk vd., 2013; 3). Ülkemizde uygulanmakta olan sigorta branşları 11.07.2007 tarihli ve 26579 Sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 2007/1 Sayılı Sigorta Branşlarına İlişkin Tebliğ ile belirlenmiştir.

3.1. Hayat Sigortaları

Kimi sınıflandırmalarda can sigortalarının bir çeşidi olarak da kabul edilen hayat sigortalarında insan hayatına ve sağlığına yönelik tehdit oluşturan rizikolar teminat altına alınmaktadır. Hayat sigortalarında sigorta konusu insan hayatının kendisidir. Meblağ sigortalarındandır. Bu sebeple genellikle uzun vadeli sigortalardır. Ferdi kaza sigortası ve sağlık sigortası da hayat sigortaları gibi can sigortalarının bir çeşididir (Çuhacı, 2004:16).

3.2. Hayat Dışı Sigortalar (Mal ve Sorumluluk Sigortaları)

Hayat dışı sigortalarda; bireylerin sigortalanabilir emtia, kıymet ve menfaatleri poliçede belirtilen çeşitli rizikolarla karşı güvence altına alınmaktadır. Bu şekilde, sigortalının rizikonun gerçekleşmesi sebebiyle uğramış olduğu maddi kaybı telafi etmek ve sigortalının maddi durumunu hasardan önceki seviyeye getirmek amaçlanmaktadır (Baştürk vd., 2013:3).

Hayat dışı sigortalar, kendi içinde birçok farklı branşlara ayrılmıştır. Bu branşlar; Yangın ve doğal afetler, kaza, mühendislik, tarım, nakliyat sigortaları başlıkları altında çeşitlere ayrılmaktadır (Çelikok, 2013:16-20).

4. TÜRKİYE’DE SİGORTACILIK SEKTÖRÜNÜN GENEL YAPISI

4.1. Sigortacılığın Türkiye’deki Tarihsel Gelişimi

Tarihsel bağlamda Türkiye’deki sigorta sektörünün gelişimini Cumhuriyetin ilanından önce ve Cumhuriyetin ilanından sonra olmak üzere iki dönemde incelemek mümkündür. İlk olarak 1861 yılında bir İtalyan sigorta şirketi İstanbul’da acentelik açarak gerçek anlamda sigortacılık faaliyetlerini fiilen başlatmıştır. 1878’de ise Fransız şirketi ‘La Fonciere İstanbul’da acente açmıştır. Bu tarihlerde Osmanlı’da sigortacılık faaliyetlerini düzenleyen kanunlar olmadığından dolayı bu şirketler, kendi merkezlerinden aldıkları talimatları uygulamaktaydı. 1870 yılında Beyoğlu’nda meydana gelen Büyük Pera Yangınında çok sayıda binada yüksek boyutta hasar ve maddi kayıp meydana gelmiştir. Beyoğlu Yangını, Osmanlı toplumunda sigortanın önemi ve gerekliliği konusunda halkın bilinçlenmesi açısından büyük önem taşımaktadır (Taşkın ve Şener, 2005:996).

1872 yılında 3 İngiliz sigorta şirketi; Sun, Northern ve North British acente olarak faaliyete geçmiş, 1878 yılında bir Fransız sigorta şirketi bunu izlemiştir. Bunu diğer ülkelerdeki sigorta şirketleri takip etmiş ve 1890 yılında Türkiye’de sigorta acentesi sayısı 15’e yükselmiştir. 1893 yılında ise Osmanlı Umum Sigorta Şirketi (Osmanlı Sigorta Şirketi Umumiyesi), kurulan ilk Türk sigorta şirketi olarak faaliyete başlamıştır (Erdoğan, 1993:17-18). Türkiye tarihinde sigorta sektöründeki asıl gelişmeler Cumhuriyetin ilanından sonraki yıllarda gerçekleşmiştir. 1925 yılında 1149 ve 1173 sayılı kanunlarla sigorta şirketlerinin teftiş ve denetimine yönelik düzenlemeler yapılmıştır. Bu dönemde, Türk sigorta sektörünün neredeyse tamamı yabancı şirketlerin kontrolü ve etkinliği altındaydı ve toplanan primlerin büyük bir kısmı yurt dışına aktarılmaktaydı. Bu duruma son vermek ve çoğunluğu yurt dışı sermayelere kazandırılan prim üretimlerinin yurtiçinde kalmasını sağlamak amacıyla 1160 sayılı Mükerrer Sigorta Hakkındaki Kanun yürürlüğe koyuldu. Takip eden süreçte ise 1929 tarihinde İş Bankası’nın katkılarıyla Milli Reasürans Kuruldu (Acinan, 2005:2-3).

Bu gelişmelerin ardından 1939’da sigorta şirketleri Ticaret Bakanlığı’na bağlandı. Sigorta sektörüne yönelik önemli düzenlemeler içeren 7397 sayılı Sigorta Murakabe Kanunu ise 1959 yılında yürürlüğe girdi. 1987 yılında yürürlüğe giren 3379 sayılı Kanunla sigorta şirketlerini mali yönden geliştirmek ve sigorta araçlarının durumunu yeniden düzenlemek amacıyla önemli ve köklü değişiklikler ve reformlar yapıldı. Bu kanun, sigorta ile ilgili kurumları ve bu kurumların faaliyetlerini düzenleyen yönetmelikler çıkarılmasını öngörüyordu. Sigorta şirketleri Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı’na bağlanarak ekonomideki finansal yapının bir parçası olarak kabul edilmişlerdir (Kaya, 2011:51-52).

4.2. Türkiye’de Sigorta Sektörünün Mevcut Durumu ve Analizi

Ülkemizde sigortacılık sektörü, önemli bir hizmet sektörü olarak gelişme ve ilerleme göstermektedir. Özellikle son yıllarda sigorta şirketlerinde yaşanan yabancı sermaye yatırımları, birleşmeler ve satın almaların artması, sigorta sektöründeki rekabeti de tırmandırmaktadır. Türkiye; genç nüfusu, hızlı büyüyen ekonomisi ve sigortalıların bakımından sahip olduğu demografik potansiyeli ile Dünya sigorta pazarında önemli bir konuma gelme eğilimindedir (Taş, 2015:134).

2019 yılı itibarıyla Türkiye’de sigorta, reasürans ve emeklilik şirketlerinin Türk finans sektöründeki bilanço büyüklüğü 236,6 milyar Lira olarak gerçekleşmiş ve finans sektöründe bankalardan sonra ikinci büyük sektör olarak yerini almıştır. Aynı yılın verilerine göre, hayat ve hayat dışı branşlarda faaliyet gösteren toplam 43 sigorta şirketi, 17 emeklilik ve 3 reasürans şirketi bulunmaktadır. Sektörde 146 Broker mevcuttur ve toplamda 15.942 sigorta acentesi faaliyet göstermektedir. Yine 2019 yılında hayat ve hayat dışı branşlarda toplam 68,8 milyar TL’lik prim üretimi gerçekleştirilmiş ve toplam teminat tutarı 129,2 trilyon olmuştur (TC Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurumu, 2020:1-27).

Aşağıdaki tablolarda Türkiye’deki sigorta sektörüne ilişkin temel göstergeler sunulmuştur:

Tablo 1: Türkiye’de Sigorta Sektöründe Faaliyet Gösteren Şirket ve Personel Sayısı

	2015	2016	2017	2018	2019
Sigorta Şirketleri	40	41	42	43	43
Emeklilik Şirketleri	19	18	18	17	17
Reasürans Şirketi	1	2	2	2	3
TOPLAM ŞİRKET SAYISI	60	61	62	62	63
Broker	124	134	138	140	146
Acente	15.195	15.575	15.832	15.762	15.942
PERSONEL SAYISI	19.311	19.511	19.883	20.097	19.062

Kaynak: T.C Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurumu, Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor, 2020, s.16

Tablo 2: Prim Üretimi, Teminat, Tazminat ve Birikim Tutarları (Milyon TL) ile GSYH’ye Oranları(%)

	2015	2016	2017	2018	2019
Toplam Prim Üretimi	31.056	40.488	46.556	54.589	68.801
Verilen Toplam Teminat	86.059.874	89.861.644	107.186.731	126.892.104	129.253.288
Gerçekleşen Tazminat	19.886	23.428	28.398	35.954	39.130
Ödenen Tazminat	15.913	18.124	21.708	26.779	32.116
Hayat Birikim Tutarı	2.331	2.372	2.396	2.605	2.809
BES Fon Tutarı	47.973	60.809	77.704	88.407	119.077
GSYH	2.337.530	2.590.517	3.110.650	3.724.388	4.280.381
Prim /GSYH	1.30	1.52	1.41	1.35	1.48
Teminat / GSYH	3.679	3.444	3.445	3.407	3.019

Hayat Birikim / GSYH	0,10	0,09	0,08	0,07	0,07
BES Fon Tutarı / GSYH	2,05	2,33	2,50	2,37	2,78

Kaynak: T.C Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurumu, Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor, 2020, s.xiii - 7

Tablo 1'deki verilere göre Türkiye'de 2015 yılında 40 sigorta şirketi mevcut iken bu sayı 2019 yılında 43'e çıkmıştır. Dolayısıyla ülkemizde sigorta şirketlerinin sayısında yıllar içinde kayda değer bir artışın olmadığı gözlemlenmektedir. Aynı durum reasürans şirketleri için de geçerlidir. 2015'te 1 olan reasürans şirketi sayısı, 2016, 2017 ve 2018 yıllarında 2; 2019 yılında ise 3 olmuştur. 2019 itibarıyla ülkemizde Artı Re, Milli Re ve VHV Reasürans olmak üzere 3 reasürans şirketi faaliyet göstermektedir (TSB, 2021). Tabloda dikkat çeken bir diğer detay ise; 2019 yılında sigorta sektöründe çalışan toplam 19.062 personelin 15.942'si acentelerde faaliyet göstermektedir. Yani Türk sigorta sektöründe istihdam edilen personelin önemli bir bölümü acentelerde çalışmaktadır.

Tablo 2'de de görüldüğü gibi ülkemizde sigorta sektöründeki toplam prim üretimleri her geçen yıl artış göstermektedir. 2015 yılında toplam 31,05 milyar TL olan prim üretimi 2019 yılına gelindiğinde 68,8 milyara yükselmiştir. 2020 yılı prim üretim tutarı ise 82,5 milyar TL'ye çıkmıştır (TSB, 2021). 2019 yılında, toplanan primlerin gayrisafı yurtiçi hasıla içindeki payı %1,48 olmuştur. Bu veriler ışığında Türkiye'de sigortacılık sektörünün yıllar içinde bir gelişme ve büyüme gösterdiği sonucuna varmak mümkündür.

Ülkemizde sigorta sektörü özellikle son yıllarda sürekli bir gelişme göstermiştir. Sigortalı, katılımcı ve poliçe sayıları, hayat ve hayat dışı prim üretimleri, sigorta şirketlerinin finans sektörü içindeki toplam bilanço büyüklükleri ve aktif büyüklükleri her geçen yıl artış göstermektedir. Aynı durum hayat branşlarında ve bireysel emeklilik sistemi verilerinde de geçerli olmaktadır. Yerli ve yabancı sermayenin Türk sigorta sektörüne olan ilgi ve talebinin artması ve ekonomideki mevcut büyüme potansiyeli göz önünde bulundurulduğunda, Türk sigorta sektöründeki büyüme ve gelişmenin istikrarlı şekilde devam edeceği öngörülmektedir. Bu durum sektördeki rekabeti ve şirketlerin fiyatlandırma politikalarını da etkilemektedir (Akyüz ve Kaya, 2013:360).

Tablo 3 ve Tablo 4'te sunulan rakamlarda, ülkemizde sigorta sektörünün yıllar içinde büyüme gösterdiğini işaret eden veriler paylaşılmıştır:

Tablo 3: Hayat – Hayat Dışı Poliçe, BES Sözleşme ve BES Katılımcı Sayıları

	2015	2016	2017	2018	2019
Hayat Dışı Poliçe Sayısı	54.519.165	55.117.142	62.606.519	65.163.369	69.465.900
Hayat Yeni Ferdi Poliçe/Sertifika Sayısı	15.381.413	16.911.925	20.125.597	20.709.916	22.410.788
Hayat Yürürlükteki Ferdi Poliçe Sayısı	2.990.171	2.475.972	2.359.024	2.254.780	2.888.608
BES Sözleşme Sayısı	7.041.766	7.794.632	8.169.154	8.156.357	8.200.827
BES Katılımcı Sayısı	6.039.300	6.625.759	6.922.615	6.877.737	6.871.134

Kaynak: T.C Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurumu, Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor, 2020, s.15

Tablo 3'te 2015 – 2019 yılları arası hayat ve hayat dışı branşlardaki poliçe sayıları ile BES sözleşme ve katılımcı sayıları sunulmuştur. Buna göre hayat dışı branşlarda 2015 yılında 54,5 milyon poliçe sayısı mevcutken bu sayı 2019'da 69,4 milyona çıkmıştır. Aynı şekilde BES katılımcı sayısı 2015'te 6,03 milyon iken bu sayı 2019'da 6,8 milyona yükselmiştir.

Tablo 4: Sigorta Şirketlerinin Bilanço Büyüklükleri, Hayat – Hayat Dışı Prim Üretimleri ile BES Katkı Payı ve Fon Tutarları

	2015	2016	2017	2018	2019
Sigorta, Reasürans ve Emeklilik Şirketleri Bilanço Büyüklükleri (Milyar TL)	98,4	122,2	152,3	178,4	236,6
Hayat Dışı Prim Üretimi (Milyon TL)	27.296	35.450	39.712	47.669	57.442
Hayat Prim Üretimi (Milyon TL)	3.761	5.039	6.844	6.920	11.359
BES Toplam Katkı Payı (Milyon TL)	43.651	51.576	61.986	69.459	82.049
BES Toplam Fon Tutarı (Milyon TL)	47.973	60.809	77.704	88.407	119.077

Kaynak:T.C Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurumu, Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor, 2020, s.20

Tablo 4'teki verilere göre ülkemizde 2015 yılında sigorta şirketlerinin bilanço büyüklükleri 98,4 milyar TL iken 2019 yılında 236,6 milyara çıkarak iki katından daha fazla bir düzeye gelmiştir. Aynı durumun hayat ve hayat dışı prim üretimlerinde de geçerli olduğu dikkati çekmektedir. Örneğin, 2015 yılında yaklaşık 27,2 milyar Lira olan hayat dışı prim üretimi 2019'da 57,4 milyara çıkarak yine 5 yıllık bir süre içerisinde ikiye katlanmıştır.

4.3. Türkiye'de Sigorta Şirketlerinin Prim Üretimleri

Türkiye'de 2020 yılında faaliyet gösteren toplam 60 sigorta ve emeklilik şirketinin hayat ve hayat dışı branşlardaki toplam prim üretimi 82,5 milyar Lira olmuştur. Bu primlerin 68,1 milyar Liralık kısmı hayat dışı sigortalardan üretilirken, hayat ve emeklilik sigortası şirketlerinin üretmiş olduğu toplam prim tutarı 14,4 milyar olarak gerçekleşmiştir (TSB, 2021). Bu verilerden yola çıkarak, ülkemizdeki sigorta primlerinin çok büyük bir kısmının hayat dışı branşlardan sağlandığını ve hayat dışı sigortalardan Türkiye'deki sigortacılık faaliyetlerinin temelini oluşturduğunu öne sürmek yanlış olmayacaktır.

Aşağıdaki Tablo 5'te Türkiye'de faaliyet gösteren 10 sigorta şirketinin 2020 yılı prim üretimleri verilmiştir.

Tablo 5: Türkiye'de Faaliyet Gösteren 10 Sigorta Şirketinin 2020 Yılı Toplam Prim Üretimleri (Milyon TL)

Sigorta Şirketi	Şirket Tipi	Toplam Prim
1. Türkiye Sigorta A.Ş.	Hayat Dışı	8.887
2. Allianz Sigorta A.Ş.	Hayat Dışı	8.135
3. Anadolu Anonim Türk Sigorta	Hayat Dışı	8.015
4. Aksigorta A.Ş.	Hayat Dışı	5.272
5. Axa Sigorta A.Ş.	Hayat Dışı	4.657
6. Türkiye Hayat ve Emeklilik A.Ş.	Hayat-Emeklilik	4.188
7. HDI	Hayat Dışı	3.475
8. Sompo Japan Sigorta A.Ş.	Hayat Dışı	3.332
9. Mapfre Sigorta A.Ş.	Hayat Dışı	2.558
10. Neova Sigorta A.Ş.	Hayat Dışı	1.899

Kaynak: Türkiye Sigorta, Reasürans ve Emeklilik Şirketleri Birliği <https://www.tsb.org.tr/sigorta-verileri-ve-mali-tablolar>, (18.10.2021)

Tablo 5'teki veriler incelendiğinde, 2020 yılındaki prim üretimleri bakımından Türkiye'deki en büyük sigorta şirketinin toplam 8,88 milyar TL'lik prim üretimi gerçekleştiren Türkiye Sigorta A.Ş. olduğu görülmektedir. İkinci sırada ise Alman sermayeli Allianz Sigorta A.Ş. yer almaktadır. Dünyanın da en büyüklerinden olan Allianz firması 2020'de 8,13 milyar Liralık bir prim üretimi gerçekleştirmiştir. Tabloda dikkati çeken bir diğer detay ise, ülkemizde en çok prim üretimi yapan 10 sigorta şirketinin büyük bir kısmı ya yabancı sermayeli ya da ortaklık yapılarında yabancı sermayenin ağırlıkta olduğu şirketlerdir. Ayrıca en çok prim üreten 10 firmanın 9'unun hayat dışı sigortalarda faaliyet gösteren firmalar olduğu görülmektedir. Bu tablodaki bilgiler ışığında, Türkiye'de en çok prim üretimi gerçekleştiren şirketlerin yabancı sermayeli ve hayat dışı sigortalarda faaliyet gösteren şirketler olduğu sonucuna varmak mümkün görünmektedir.

5. TÜRK SİGORTA SEKTÖRÜNDEKİ PRİM ÜRETİMLERİNİN DÜNYA SİGORTACILIK PAZARINDAKİ YERİ VE KARŞILAŞTIRMALI İNCELEMESİ

Ülkemizde sigorta sektörü her geçen yıl gelişme ve ilerleme göstermekle birlikte; özellikle ABD ve Batı Avrupa ülkeleri başta olmak üzere gelişmiş ülkelerle karşılaştırıldığında dünya sıralamasında oldukça gerilerde ve yetersiz düzeyde kalmaktadır. Ülkemizde 2019 yılında toplam prim üretimi 68,8 milyar Lira olmuş ve prim üretimi 2018 yılına göre % 9,6 oranında artış göstermiştir. Toplam 68,8 milyar Liralık prim üretiminin 63,4 milyarlık kısmı direkt prim üretimlerinden sağlanmıştır. Aynı yıl sigortalılara verilen toplam teminat tutarı 129,2 trilyon TL olmuştur. Cari fiyatlarla GSYH'nin 4,2 trilyon Lira olduğu 2019 yılında GSYH'nin %1,48'i oranında direkt prim üretimi gerçekleştirilmiş ve verilen toplam teminatın GSYH'ye oranı %30,2 olmuştur (TC Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurumu, 2020:2).

2019 yılında dünya genelinde gerçekleşen toplam prim üretimi ise 6,29 trilyon Amerikan Doları'dır. Bu tutarın 3,37 trilyon Dolarlık kısmı hayat, 2,91 trilyon Dolarlık kısmı da hayat dışı branşlarda üretilmiştir. 2019 dünya toplam prim üretimi bir önceki yıla göre %2,9 oranında reel artış göstermiştir (TC Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurumu, 2020:2-3).

Aşağıdaki Tablo 6'da Türkiye ile gelişmiş ve gelişmekte olan piyasalara ait 2018 ve 2019 yıllarının sigorta sektörü reel büyüme oranları verilmiştir.

Tablo 6: Türkiye ve Gelişmiş-Gelişmekte Olan Piyasaların Reel Büyüme Oranları (%)

	2016	2017	2018	2019
Gelişmiş Piyasalar	0,7	-0,6	3,5	2,1
Gelişmekte Olan Piyasalar	13,5	10,3	1,9	6,6
TOPLAM	3,1	1,5	3,2	2,9
Türkiye	26,6	0,2	-1,5	9,3

Kaynak: Swiss RESigma Magazine, World Insurance in 2019, 2020, s.17

Tablo 6'da görüldüğü gibi gelişmekte olan piyasalarda, gelişmiş piyasalara göre sigorta sektörü büyüme oranları genel olarak daha yüksek gerçekleşmektedir. Benzer şekilde Türkiye'deki sigortacılık sektörünün reel büyüme oranlarının gelişmiş ülkelerden çok daha yukarılarda olduğu görülmektedir. 2016 yılında Türkiye'de %26,6 oranında bir reel büyüme gerçekleşirken bu oran dünya genelinde %3,1 olmuş, gelişmiş piyasalarda ise sadece %0,7'de kalmıştır. 2019 yılına gelindiğinde ise Türk sigorta sektörü % 9,3'lük bir oranda büyüme göstermiş ve %2,1'lik bir büyüme gerçekleştiren, doyum seviyesine büyük ölçüde ulaşmış gelişmiş piyasaları geçmiştir. Fakat, sigortacılık sektöründe Türkiye ile ekonomik bakımdan gelişmiş ülkelerin prim üretimleri mukayese edildiğinde, ülkemiz son derece gerilerde kalmaktadır.

Tablo 7: Türkiye ile Dünya Sigorta Prim Üretimleri Karşılaştırmalı Verileri

	2015	2016	2017	2018	2019
Türkiye Direkt Prim Üretimi (Milyar \$)	30,3	39,5	44,0	50,3	63,3
Hayat Dışı	26,6	34,5	37,2	43,5	52,1
Hayat	3,7	5,0	6,8	6,8	11,2
Dünya Direkt Prim Üretimi (Milyar \$)	4.597,6	4.702,9	4.957,5	6.149,0	6.293,1
Hayat Dışı	2.050,7	2.120,9	2233,5	3.266,8	3.376,8
Hayat	2.546,9	2.582,0	2.724,0	2.882,2	2.916,3
Dünya Prim Üretiminde Türkiye'nin payı (%)	0,25	0,28	0,26	0,22	0,19
Direkt Prim Üretimi / GSYH (%)					
Dünya	6,23	6,30	6,13	6,09	7,23
Türkiye	1,30	1,52	1,42	1,36	1,48
Direkt Prim Reel Artış Oranı (%)					
Dünya	4,3	2,2	3,2	3,2	2,9
Türkiye	10,96	20,89	0,16	-1,46	9,26
Kişi Başı Direkt Prim Üretimi (\$)					
Dünya	621	638	650	682	818
Türkiye	141	164	149	128	134

Kaynak: T.C Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurumu, Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor, 2020, s.xiii; Swiss RE Sigma Extra, World Insurance: Regional Review 2019 and Outlook, <https://www.swissre.com/dam/jcr:864e8938-3d3c-48cc-a3d7-8682962971e7/sigma-4-2020-extra-complete.pdf>, ss.2-9, (01.11.2021)

Tablo 7, Türkiye ve Dünya genelindeki sigorta sektörü prim üretimlerine ilişkin önemli karşılaştırmalı veriler sunmaktadır. Buna göre, Dünya direkt prim üretiminde Türkiye'nin çok küçük bir payı olduğu görülmektedir. 2015'te Türkiye'deki toplam prim üretiminin dünyadaki payı % 0,25 olmuştur. Hayat branşında ise sadece % 0,05 olarak gerçekleşmiştir. Aynı yıl, ülkemizde direkt prim üretimlerinin gayrisafi yurt içi hasıla içindeki payı % 1,30 iken dünya ortalaması % 6,23 olarak gerçekleşmiştir. Benzer şekilde kişi başı direkt prim üretimi 2019 yılında dünya genelinde 818 Dolar iken Türkiye'de 134 Dolarla kalmıştır. Bu veriler, Türkiye'deki sigorta prim üretimlerinin dünya ortalamasının gerisinde olduğunu göstermektedir. Fakat öte yandan, primlerdeki reel artış oranlarında bakıldığında Türkiye'nin dünya ortalamasının çok daha ilerisinde olduğu dikkati çekmektedir. Örneğin 2016 yılında dünya geneli direkt prim reel artış oranı % 2,2 iken Türkiye'de ise bu oran neredeyse 9 katı fazla gerçekleşmiş ve % 20,89 olmuştur. Bu verilerden yola çıkarak, Türkiye'deki sigorta sektörü prim üretimlerinin dünya ortalamasına göre çok daha düşük ve yetersiz seviyede olduğu, fakat yıllara göre prim artışlarının daha yüksek gerçekleştiği sonucuna varılabilmektedir. Bu durum, Türkiye'de sigorta sektörünün sürekli bir gelişme gösterdiğini, fakat henüz istenen düzeye erişilemediğini işaret etmektedir.

Ülkemizde prim üretimlerinin düşük seviyede olduğu gerçeği, ekonomik olarak gelişmiş Batı Avrupa ve OECD ülkeleriyle karşılaştırıldığında daha net ortaya çıkmaktadır.

Tablo 8: 2015 -2019 Yılları Arası Türkiye ve 8 OECD Ülkesine Ait Toplam Prim Üretimleri (Milyon Dolar)

ÜLKE	2015	2016	2017	2018	2019
ABD	2.621.063	2.703.793	2.836.293	2.632.284	2.773.916
Birleşik Krallık	336.743	403.794	394.114	469.120	418.667

Japonya	313.822	434.737	390.096	402.773	399.088
Fransa	250.873	314.251	314.319	338.708	332.471
Almanya	293.066	294.660	311.208	335.669	344.268
Güney Kore	183.675	185.593	189.491	192.869	196.503
İtalya	165.854	151.423	150.732	163.781	158.241
Avustralya	78.796	74.145	72.339	69.991	61.277
Türkiye	11.775	13.718	13.074	11.333	12.126
OECD - Toplam	4.851.339	5.213.834	5.344.749	5.308.135	5.029.906

Kaynak: OECD Stats, Insurance Statistics, <http://stats.oecd.org/Index.aspx?DatasetCode=INSIND>, (07.11.2021)

Tablo 8’de Türkiye ile OECD üyesi diğer 8 ülkenin 2015 – 2019 yılları arası toplam prim üretimleri sıralanmıştır. 2019 yılında Amerika Birleşik Devletleri yaklaşık 2,7 trilyon Dolarlık prim üretimiyle zirvede yer almaktadır. ABD’yi 418,6 milyar Dolarlık üretimle Birleşik Krallık ve 399,08 milyar Dolarlık prim üretimiyle de Japonya takip etmektedir. Türkiye ise 12,1 milyar Dolarlık prim üretimiyle bu ülkeler arasında en düşük miktarda prim üretimi gerçekleştiren ülke olmuştur. 2019 yılında 66,8 milyon nüfusu olan Birleşik Krallık, TÜİK’in 2019 yılı istatistiklerine göre 83,4 milyon nüfusu olan Türkiye’nin prim üretiminin neredeyse 34 katı kadar prim üretimi gerçekleştirmiştir. Aynı şekilde yaklaşık 25 milyon nüfusu olan Avustralya’da 2019 yılında 61,2 milyar Dolar tutarında prim üretilerek 12,1 milyar Dolarlık prim üreten Türkiye’nin 5 katından daha fazla bir üretim gerçekleştirilmiştir. Benzer şekilde, Türkiye birçok ülkeden daha fazla nüfusa sahip olmasına rağmen daha düşük miktarda prim üretilmektedir.

6. TÜRKİYE’DE PRİM ÜRETİMLERİNİN DÜŞÜK OLMASININ BAŞLICA SEBEPLERİ VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Tablo 2, 4, 6, 7 ve 8’de de görüldüğü üzere ülkemizde prim üretimleri reel bazda sürekli bir artış göstermekte, fakat dünya genelinde uluslararası verilerle karşılaştırıldığında Türkiye’nin prim üretimleri diğer birçok ülkenin (özellikle gelişmiş Avrupa ve OECD ülkelerinin) bir hayli aşağısında kalmaktadır. Türkiye’de prim üretimlerinin henüz arzu edilen seviyede olmamasının belli başlı sebepleri aşağıdaki gibi açıklanabilmektedir:

Toplumda sigorta bilincinin ve kültürünün tam olarak yerleşmemiş olması: Türkiye’de sigortanın önemi ve gerekliliği konusunda, toplumun yeterince bilinç ve bilgi sahibi olduğunu söylemek güç olacaktır. Çoğu insan sigorta mekanizmasının önemi konusunda yeterince bilgi ve farkındalık sahibi değildir. Birçok kişinin bakış açısında sigorta hizmeti, ihtiyaçtan ziyade bir lüks olarak görülmektedir. Bunun sebeplerinden biri, sigortacılık faaliyetlerinin Avrupa ülkelerine kıyasla ülkemize biraz daha geç ulaşmış olmasıdır. Avrupa’da ve diğer birçok ülkede sigortacılık faaliyetlerinin geçmişi 16 ve 17. yüzyıllara dayanmakta iken ülkemizde Cumhuriyet döneminden itibaren yeni yeni gelişmeye başlamıştır. Özellikle Osmanlı döneminde ve Cumhuriyetin ilk yıllarında çeşitli önyargılar Türk toplumunda sigortacılığa karşı bir şüphe ve mesafe oluşmasına neden olmuştur. Gelişmiş ülkelerle kıyaslandığında; ülkemizde halkın eğitim seviyesinin nispeten daha düşük olması, sermaye piyasalarının yeterli düzeyde gelişme gösterememesi ve sigortacılık alanında hukuki düzenlemelerde yetersizlikler ve aksaklıklar yaşanması sigortacılığın gelişmesini yavaşlatmıştır (Aybay, 2002:25). Bu durumun sonucunda, nüfus olarak büyük bir potansiyele sahip olmasına rağmen Türkiye’de sigortaya eğilim, sigortalı sayısı ve prim üretimleri nispeten daha düşük seviyede gerçekleşmektedir.

Ekonomik ve beşeri faktörler: Gelişmiş ülkelere kıyasla Türkiye’de gelir seviyesinin ve alım gücünün düşük olması, gelir dağılımındaki ciddi adaletsiz yapı, sürekli ve hızlı gerçekleşen nüfus artışı, döviz kurlarının yükselmesi ve yüksek işsizlik rakamları bireylerin sigorta ürünü almalarını güçleştirmektedir. Dolayısıyla bu ekonomik ve beşeri etmenler prim üretimlerine de aynen yansımaktadır. Ekonomik açıdan zorluklar yaşayan bireylerde sigortaya olan talep azalmaktadır. Alım gücü konut, eğitim, gıda gibi zaruri ihtiyaçlarını karşılamaya ancak yeten kişiler için sigorta talebi ihtiyaç sıralamasında sonlarda yer alabilmektedir (Gümüş, 2006:71). Dolayısıyla, Türkiye’de sigorta sektörünün yeterince gelişmemesinin ve özellikle gelişmiş ülkelerle kıyaslandığında prim üretimlerinin geride kalmasının en önemli sebebi ülkedeki mevcut ekonomik koşullardır. Örneğin sektörün gelişmişlik ölçütlerinden biri olarak kullanılan kişi başına düşen prim üretimi, 2019 yılında Türkiye’de 134 USD iken Dünya ortalaması 818 USD olmuştur. Diğer bir örnek olarak, 2016 yılında İsviçre’de kişi başına düşen prim üretimi 6933 USD iken Türkiye’de ise bu miktar 164 USD’dir (Swiss RE Institute, 2021:2-3).

Türkiye’deki sigorta primi üretimlerinin gelişmiş ülkelere göre bu kadar düşük gerçekleşmesinin diğer bir önemli sebebi olarak, ülkedeki mevcut ekonomik koşullar ve döviz kurlarının sürekli olarak yükselmesi gösterilebilir. Son yıllarda Türk Lirasının özellikle Amerikan Doları ve Euro para birimleri karşısında değer kaybetmesi sebebiyle döviz kurlarında yükselişler yaşanmaktadır. Dolar / TL paritesinin yükselmesi, ağırlıklı olarak TL cinsinden prim üretiminin gerçekleştirildiği Türkiye sigorta sektöründeki toplam prim üretimi miktarının diğer ülkelere göre daha düşük gerçekleşmesinde rol oynamaktadır.

Aşağıdaki tabloda Türkiye’de 2010 - 2021 yıllarında USD/TL ve Euro/TL yıllık ortalama döviz kurları sunulmuştur:

Tablo 9: 2010 -2021 Yılları Ortalama USD/TL, Euro/TL ve GBP/TL Pariteleri (Satış)

ÜLKE	USD/TL	EURO/TL	GBP/TL
2010	1,50	1,99	2,32
2011	1,67	2,33	2,68
2012	1,80	2,31	2,85
2013	1,90	2,53	2,98
2014	2,19	2,91	3,61
2015	2,72	3,02	4,17
2016	3,02	3,34	4,10
2017	3,65	4,12	4,71
2018	4,82	5,67	6,42
2019	5,68	6,36	7,27
2020	7,02	8,04	9,04
2021	8,87	10,46	12,20

Kaynak: Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası, Gösterge Niteliğindeki Döviz Kurları <https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/tr/tcmb+tr/main+menu/istatistikler/doviz+kurlari/gosterge+niteligindeki+merkez+bankasi+kurlar+ii>, (18.02.2022)

Tablo 9’da Türkiye’de 2010 ile 2021 yılları arasında Türk Lirasının değer kaybetmesine paralel olarak döviz kurlarının yükseldiği görülmektedir. Örneğin USD/TL paritesi 2010 yılından 2021’e kadar sürekli bir artış seyri göstermiştir. Euro ve Sterlin kurlarında da benzer şekilde söz konusu yıllarda genel bir artış yaşanmıştır.

Sigorta şirketlerindeki yetersizlikler ve pazarlama sorunları: Ülkemizde faaliyet gösteren sigorta şirketlerinin önemli bir kısmı; sermaye, finansal kapasite, teknoloji ve insan kaynaklarının yeterliliği bakımından dünyadaki diğer büyük sigorta şirketlerinden geride kalmıştır. Sektörde ciddi anlamda nitelikli ve eğitilmiş işgücü yetersizliği sorunu yaşanmaktadır. Ayrıca prim tahsilatlarında yaşanan sorunlar, şirket içi organizasyonel eksiklikler ve şirketler arası koordinasyon zaafiyetleri sigortacılığın gelişmemesine ve prim üretimlerinin yeterli düzeylere ulaşamamasına yol açmaktadır (Yücesan, 1998:29). Tüm bunlara ek olarak, AR-GE, eğitim, tanıtım ve pazarlama faaliyetlerindeki hatalı uygulamalar da sigortaya katılımı ve prim üretimlerini olumsuz yönde etkilemektedir. Sektör çalışanlarının nitelikli eğitim almamış olmasından dolayı sigorta sektöründe kalifiye işgücü sıkıntısı yaşanmakta ve bunun sonucunda da sigorta pazarlamacılığı etkin şekilde yapılamamaktadır (Yükçü ve Baklacı, 1998:7). Ayrıca, Türk sigorta sektöründe müşteri ve pazarlama odaklı bir yapı henüz uygulanamamaktadır. Bu sebeple; müşterilerin talep, ihtiyaç ve beklentileri tam olarak tespit ve tatmin edilememekte ve sonuç olarak sigorta bilincinin yaygınlaşması için yeterince uygun şartlar oluşturulamamaktadır.

Sektördeki yoğun rekabet koşulları sebebiyle karlılığın azalması: Türkiye’de sigorta sektöründe, özellikle belirli branşlarda yoğun rekabet yaşanmaktadır. Fiyat rekabeti şirketlerin kar marjlarını ve karlılık düzeylerini önemli ölçüde azaltmaktadır. Sigorta şirketleri sektördeki pazar paylarını arttırabilmek için fiyatlar üzerinde aşırı ve orantısız bir rekabet ortamında faaliyet göstermektedir. Yoğun rekabet koşullarının egemen olduğu sektörde şirketler satışlarını arttırabilmek amacıyla aktüeryal prosedürlere aykırı şekilde ve teknik kara dayalı olmayan poliçeler tasarlanmaktadır. Fakat söz konusu rekabet koşulları uzun vadede sigorta şirketlerine ve sigortacılık sektörüne zarar vermektedir. Daha fazla prim üretimi gerçekleştirebilmek için uygulanan düşük fiyatlandırma politikaları aslında şirketlerin karlılığını azaltmakta, mali durumunu kötüleştirmekte ve uzun vadede daha az prim üretimi yapmasına yol açmaktadır. Kasko, zorunlu trafik ve yangın branşları fiyat rekabetinin en yoğun yaşandığı sigorta dallarıdır.

Sigorta şirketlerinin finansal etkinlik durumu: Sigorta sektörünün gelişim gösterebilmesi ve prim üretimlerinin artması, hem ekonomik göstergelerin iyileştirilmesine hem de şirketlerin finansal olarak etkin şekilde faaliyet yürütmesine bağlıdır. Finansal etkinlik, işletmelerin mevcut kaynaklarıyla maksimum çıktı üretme kapasitesini ifade etmektedir. Diğer bir deyişle etkinlik kavramı, minimum maliyet ve girdiyle maksimum prim üretimi ve çıktı gerçekleştirme süreci anlamına gelmektedir (Farrel,1957:254). Şirketlerin kaynaklarını etkin şekilde kullanamaması, sektörde önemli sorunlara yol açmaktadır. Mali açıdan etkin faaliyet yürütemeyen kurumların finansal sürdürülebilirliği tehlikeye girmektedir. Bu durum ekonomiyi de olumsuz etkilemekte ve yatırımlar için fon temin etmek zorlaşmaktadır.

Son yıllarda sigorta sektöründe yapılan etkinlik analizlerinde, Türkiye’de bazı sigorta şirketlerinin etkinsiz olmasının en temel sebebi olarak teknik kar çıktılarının yetersiz olması görülmüştür. Normal şartlarda sigorta şirketleri, kullandıkları girdi değişkenlerini değiştirmeden, yani aynı girdi miktarıyla daha fazla çıktı üretme kapasitesine sahiptir. Fakat ülkemizde bazı şirketlerin çıktı miktarlarının olması gereken düzeylerin çok daha altında kaldığı görülmektedir. Bu durum söz konusu firmaların kaynaklarını yeterince etkin kullanmadığını, mevcut çıktılara ulaşabilmek için gerekli olandan daha fazla girdi değişkeni kullanmak zorunda kaldığını göstermektedir. Sektörün gelişmesi ve prim üretimlerinin artması, sigorta şirketlerinin minimum maliyet ve girdi kullanımıyla en yüksek kara ulaşmasına bağlıdır. Sektörde prim üretimlerinin artması ve sigorta işletmelerinin mali açıdan daha sürdürülebilir yapıya sahip olması bakımından, şirketler daha az girdiyle daha çok çıktı üreterek etkinlik düzeylerini arttırmalıdır.

Yukarıda sıralanan faktörler, Türkiye’de sigortacılığın yeterince gelişmemesinin ve dolayısıyla prim üretimlerinin düşük miktarda olmasının başlıca sebepleri sayılabilir. Fakat bunların dışında daha birçok

başka unsur da bulunmaktadır. Sigorta sektörünün geliştirilebilmesi ve prim üretimlerinin daha da yüksek miktarlara çıkarılabilmesi adına bazı önemli uygulamaların hayata geçirilmesi gerekmektedir:

Sigorta sektörü bir finans alanı olması sebebiyle ülkedeki genel ekonomik şartlarla doğrudan ilişki içerisinde. Dolayısıyla, sigortacılığın gelişebilmesi için öncelikle ülkedeki mikro ve makro ekonomik göstergelerin iyileşmesi gerekmektedir. Bu durum ise daha uzun vadeli ve kapsamlı bir süreci ifade etmektedir. Gayrisafi yurt içi hasılanın ve kişi başı milli gelirin yükselmesi toplumun genel refah düzeyinin de yükseleceği anlamına gelmektedir. Refah düzeyinin yükseldiği ve ekonomik kalkınmanın gerçekleştiği şartlarda bireylerin sigorta yaptırabilme gücü ve talebi de artacağından prim üretimleri de buna paralel şekilde artacaktır. Sigorta prim üretimlerinin artabilmesi için öncelikle toplumun alım gücü, gelir düzeyi ve gayrisafi milli hasıla gibi ekonomik bileşenlerin istenen düzeye gelmesi, gelir seviyesindeki düşüklüğün ve dengesizliğin düzeltilmesi, gelir dağılımındaki orantısız ve adaletsiz yapının giderilmesi, işsizlik ve enflasyon oranlarının yeterince azalması gerekmektedir.

Yüksek enflasyon özellikle hayat branşlarını ve birikimli sigortaları olumsuz yönde etkilemektedir. Hayat sigortaları ve bireysel emeklilik sistemi sektörde uzun vadeli fonlar oluşturarak ekonomiye önemli katkı sağlamaktadır. Dolayısıyla hayat sigortacılığı sermaye piyasaları için büyük önem arz etmektedir. Ayrıca elementer sigortalar daha kısa süreli yapıldığından ve çoğunlukla kaza gibi maddi zararları karşılamaya yönelik uygulandığından dolayı, hayat dışı branşlarda üretilen fonların ekonomiye aktarımı daha zor ve yetersiz olmaktadır. Geçmiş yıllarda hayat sigortalarının Türkiye’de yeterince gelişmemesinin en önemli sebebi enflasyon oranlarının nispeten yüksek seyretmesidir. Enflasyon yüksek gerçekleştiğinde hayat sigortalarındaki prim üretimleri önceki yıla göre değer kaybetmektedir. Sigorta şirketleri bu durumda enflasyona endekli olarak prim artışı yapmakta ve yıllık kar payı ödemeli hayat sigortası uygulamaktadır. Enflasyon sebebiyle yıllara göre prim tutarlarının artması ise vatandaşların hayat sigortası alım gücünü düşürmekte ve bu durum sigorta prim üretimlerinin azalmasıyla sonuçlanmaktadır. Türkiye’de hayat sigortaları prim üretimi elementer branşlara göre daha düşüktür. Fakat ülkede yatırımların finansmanı açısından uzun vadeli fonların sağlanması için hayat sigortası primleri önem taşımaktadır. Bu sebeple hayat sigortalarının sektörde daha fazla yaygınlaştırılması ve prim üretimlerinin artırılması gerekmektedir.

Toplumda sigorta bilincinin geliştirilmesi amacıyla, sigortacılığın ekonomideki önemi ve gerekliliği hakkında toplumun aydınlatılması ve bilgilendirilmesi gerekmektedir. Sigortanın ekonomik kalkınma ve büyümede önemli rol oynayan bir unsur olduğu vurgulanmalıdır. Sigorta; kişi ve kurumlara finansal güvence sağlamakta, kredi imkanı oluşturmakta, maddi kayıpları tazmin etmekte ve sermaye piyasalarının gelişmesine katkı yapmaktadır. Ekonomik faaliyetlerin gerçekleştirilebilmesi için büyük önem arz eden sigortanın fonksiyonları hakkında toplumda farkındalık oluşturulmalıdır.

Prim üretimlerinin artırılabilmesi için öncelikle sigorta hizmetini sunacak işgücünün iyi eğitilmiş, alanında uzman ve teknik bilgisi yüksek personelden oluşması gerekmektedir. Bu doğrultuda, sigorta pazarlamacılarının, acentelerin ve satış personelinin nitelikli eğitimi büyük önem taşımaktadır. Ayrıca, sigorta işletmeleri müşteri ve pazarlama odaklı olmalıdır. Sigorta hizmetinde satışa yönelik bir anlayıştan ziyade, müşterinin istek ve ihtiyaçlarını tatmin etmeyi ön plana alan pazarlamaya dayalı bir anlayışın egemen olması gerekmektedir. Özellikle son yıllarda artan rekabet, teknolojik gelişmeler ve ekonomik şartlarda meydana gelen değişimler sigorta şirketlerinin ürünlerini kişiselleştirmesini ve müşterilerinin özgün ihtiyaçlarına yönelik hazırlamasını gerekli kılmaktadır.

Türkiye’de sigorta işletmelerinin ve bir bütün olarak sektörün yeterince etkili şekilde tanıtılmamasından dolayı sektörde bir imaj sorunu yaşanmaktadır. Sigortacılık faaliyetlerinin finans sistemindeki sosyal ve ekonomik işlevleri toplumun önemli bir kısmı tarafından tam olarak idrak edilemediği için sigorta işletmeleri, acenteler ve sigorta kavramı hakkında halkın nezdinde olumsuz bir imaj bulunmaktadır. Bu olumsuz imaj; sigorta sektörünün pazar payını büyütmesini, finans sektöründe hak ettiği yere ulaşmasını ve bunun sonucunda yüksek hacimli prim üretimlerinin gerçekleşmesini engellemektedir. Bu sebeple, sektörün ekonomide ve finans sisteminde hak ettiği konuma gelebilmesi

için, sigortacılığa ilişkin gerçek ve sağlıklı bilgilerin etkili iletişim teknikleriyle kitlelere ulaştırılmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

SONUÇ

Türkiye’de 2019 yılında 68,8 milyar Liralık toplam prim üretimi gerçekleştirilmiştir. Bu rakam 2015’te 35,05 milyar olmuştur. Yine 2019 yılında, üretilen direkt primlerin gayrisafi yurt içi hasılaya oranı % 1,48 olarak gerçekleşmiştir. Bu oranın dünya ortalaması ise % 7,23’tür. Yani Türkiye’deki sigorta primlerinin genel ekonomideki payı, dünya ortalamasına göre neredeyse 5 kat daha az olmuştur. Benzer şekilde, 2019 yılında kişi başı direkt prim üretimi 818 Amerikan Doları iken Türkiye’de sadece 134 Dolar’dır. Dünya ortalamasında Türkiye’dekinden neredeyse 5 kat daha fazla kişi başı direkt prim üretimi gerçekleşmektedir. Aynı şekilde, nüfusu Türkiye’den daha az olan Birleşik Krallık’ta 2019’da 418,6 Milyar Dolar, 25,3 milyon nüfusa sahip olan Avustralya’da ise 61,2 Milyar Dolarlık prim üretimi gerçekleşirken, yaklaşık 83milyonluk Türkiye’de sadece 12,1 milyar Dolarlık prim üretilmiştir.

Sunulan tüm bu veriler Türkiye’de prim üretimleri dünya ortalamasının aşağısında olduğuna işaret etmektedir. Gelişmiş ülkelere kıyasla ülkemizde sigortacılık sistemi yeterince gelişmemiştir ve prim üretim tutarları bu ülkelere göre çok düşük miktarlarda gerçekleşmektedir. Bu durumun belli başlı sebepleri bulunmaktadır. Tipik Türk toplumunda sigorta bilinci ve kültürü tam olarak yerleşmemiş durumdadır. Sigortanın önemi ve gerekliliği konusunda, toplum yeterince bilinç ve bilgi sahibi değildir. Sigorta şirketlerinde yetersizlikler ve pazarlama sorunları yaşanmaktadır. Ülkemizde faaliyet gösteren sigorta şirketlerinin önemli bir kısmı; sermaye, finansal kapasite, teknoloji ve insan kaynaklarının yeterliliği bakımından dünyadaki diğer büyük sigorta şirketlerinden çok gerilerde kalmıştır. Sektörde ciddi anlamda nitelikli ve eğitilmiş işgücü yetersizliği sorunu yaşanmaktadır. Bunlara ek olarak, sektörde müşteri ve pazarlama odaklı bir yapı henüz uygulanamamaktadır. Bu sebeple; müşterilerin talep, ihtiyaç ve beklentileri tam olarak tespit ve tatmin edilememekte ve sonuç olarak sigorta bilincinin yaygınlaşması için uygun şartlar oluşturulamamaktadır.

Bu sorunların çözümüne yönelik çeşitli adımların atılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Sigortacılığın gelişebilmesi ve prim üretim potansiyelinin artırılabilmesi için öncelikle ülkedeki mikro ve makro düzeyde ekonomik göstergelerin iyileşmesi gerekmektedir. Bu doğrultuda, halkın alım gücü, gelir düzeyi ve gayrisafi milli hasıla gibi ekonomik bileşenlerin istenen düzeye gelmesi, gelir seviyesindeki düşüklüğün ve dengesizliğin düzeltilmesi, işsizlik ve enflasyon rakamlarının yeterince azalması gerekmektedir. Enflasyonun yüksek seyretmesi ekonomiye uzun vadeli fon sağlayan hayat sigortalarını olumsuz etkilemektedir. Yükselen enflasyon sebebiyle hayat ve emeklilik sigortalarına talep azalmakta ve bu sebeple bu branşlardaki prim üretimleri düşmektedir. Ayrıca sektörün ve sigorta şirketlerinin mali sürdürülebilirliğinin güvence altına alınabilmesi bakımından, sigorta şirketlerinin daha az girdi ile daha çok çıktı üretme kapasitesini artırarak etkinlik düzeylerini yükseltmesi gerekmektedir.

Sigorta şirketleri ve sigortacılık faaliyetleri finans sektörünün önemli ve vazgeçilmez bileşenlerini teşkil etmektedir. Sigorta şirketlerinin toplamış oldukları primler sermaye piyasalarında finansal araç olarak kullanılmakta ve değerlendirilmektedir. Dolayısıyla söz konusu sigorta primi üretimleri ekonomiye kaynak girişi sağlamakta ve finans sektöründe fon yapısını güçlendirmektedir. Sigorta şirketlerinin yoğun rekabet şartları sebebiyle aktüeryal prensiplere aykırı şekilde düşük fiyatlandırma yapması hem sigorta şirketlerinin mali yapısına zarar vermekte hem de sigorta sektörünün gelişimini engellemektedir. Bu durum uzun vadede şirketlerin prim üretimlerini de azaltmaktadır. Dolayısıyla şirketlerin faaliyetlerinde aktüeryal süreçlere uygun şekilde üretim yapması ve teknik karlılığı azaltacak satış ve pazarlama politikalarından kaçınması gerekmektedir.

Sigortacılığın ekonomideki önemi ve gerekliliği konusunda halkın eğitilmesi ve bilgilendirilmesi gerekmektedir. Sigortanın ekonomik kalkınma ve büyümede önemli rol oynayan bir unsur olduğu vurgulanmalıdır. Bunlara ek olarak, prim üretimlerinin artırılabilmesi adına öncelikle sigorta hizmetini

sunacak işgücünün iyi eğitilmiş, alanında uzman ve teknik bilgisi yüksek personelden oluşması gerekmektedir. Dolayısıyla, sigorta pazarlamacıları, acenteler ve satış personeli nitelikli eğitim almalıdır. Ayrıca, sektörün ekonomide ve finans sisteminde hak ettiği konuma gelebilmesi için, sigortacılığa ilişkin gerçek ve sağlıklı bilgilerin etkili iletişim teknikleriyle kitlelere ulaştırılmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

KAYNAKÇA

- Acinan, H. (2005). Sigortanın Temel Prensipleri, İstanbul: Güneş Sigorta.
- Akyüz, Y. ve Kaya, Z. (2013). “Türkiye’de Hayat Dışı ve Hayat/Emeklilik Sigorta Sektörünün Finansal Performans Analiz ve Değerlendirilmesi”, Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 13(26), 355-371.
- Aybay, S. (2002). “Türk Sigorta Sektörünün Gelişimi, Sorunları ve Çözüm Önerileri: Güncellenmiş Pazarlama Karması – 7 P’ Yaklaşımıyla Uygulamalı Bir Araştırma”, Reasürör Dergisi, (11)44, 18-37.
- Ayhan, C. (2017). “Türkiye’deki Sigortacılık Sektörünün Etkinlik Analizi ve AB Ülkeleri İle Karşılaştırılması”, Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Pamukkale.
- Baştürk, F., İslatince, N. ve Çakır, T. (2013). Hayat Dışı Sigortalar, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Çeker, M. (2016). 6102 Sayılı Türk ticaret Kanunu’na Sigorta Hukuku, Adana: Karahan Kitabevi.
- Çekici, M. E. ve İnel, M. N. (2013). “Türk Sigorta Sektörünün Direkt Prim Üretimlerinin Tahmin Teknikleri İle İncelenmesi”, Marmara Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Dergisi, 34(1), 135-152.
- Çelikok, H. (2013). “Sigorta Şirketlerinde Tutundurma Giderlerinin Prim Gelirlerine Etkisinin Analizi ve Türkiye Uygulamaları”, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, İstanbul.
- Çuhacı, Y. K. (2004). Açıklamalı Sigorta ve Reasürans Terimleri Sözlüğü, İstanbul: Milli Reasürans T.A.Ş.
- Dalkılıç, N. (2012). “Türkiye’de Hayat Dışı Sigortacılık Sektöründe Etkinlik Analizi”, Muhasebe ve Finansman Dergisi, 7(55), 71-90.
- Erdoğan, İ. (1993). İsteğe Bağlı Sigorta Hizmetine Karşı Tutum, İstanbul: Beta Basım Yayım A.Ş.
- Farrel, M. J. (1957). “The Measurement of Productive Efficiency”, Journal of the Royal Statistical Society, 120(3), 253-290.
- Gümüş, F. B. (2006) “Türk Sigortacılık Sektörünün Sorunlarının Tespiti ve Çözüm Önerileri”, Sigorta Araştırmaları Dergisi, 5(2), 54-79.
- Güvel, E. A. ve Güvel, A. Ö. (2008). Sigortacılık, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Kamilçelebi, H. (2012). “Türkiye’de Sigorta Sektörü’nün SWOT Analizi ve Bir Araştırma”, Ekonomi Bilimleri Dergisi, 4(1), 45-54.
- Kaya, F. (2011). Sigortacılık, İstanbul: Beta Yayınları.
- Knutzen, S. (1999). “Government regulations, Information Costs and Concentration in the Norwegian Insurance Industry, 1960–1990”, Scandinavian Economic History Review, 47(1), 65-83.

- Kuşçu, S. ve Revanoğlu, G. A. (2011). “Türkiye Sigorta Sektörü ve Analizi”, International Conference On Eurasian Economies, 12-14 Ekim 2011, Bişkek, 27-43.
- OECD, (2020). OECD Stats, Insurance Statistics, <http://stats.oecd.org/Index.aspx?DatasetCode=INSIND>, (Erişim Tarihi: 7 Kasım 2021)
- Saran, M. (1998). “Sigortacılık Sektöründe İmaj Sorununun Çözümünde Halkla İlişkiler Faaliyetlerinin Kullanılması”, Reasürör Dergisi, 10(27), 37-51.
- Swiss RE Institute, (2021). Sigma World Insurance: The Recovery Gains Pace, <https://www.swissre.com/dam/jcr:ca792993-80ce-49d7-9e4f-7e298e399815/swiss-re-institute-sigma-3-2021-en.pdf>, (Erişim Tarihi: 7 Kasım 2021).
- Swiss RE Institute, (2019). Sigma Extra, World Insurance: Regional Review 2019 and Outlook, <https://www.swissre.com/dam/jcr:864e8938-3d3c-48cc-a3d7-8682962971e7/sigma-4-2020-extra-complete.pdf>, (Erişim Tarihi: 1 Kasım 2021).
- T.C Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı Sigorta Denetleme Kurulu.(2020).Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor, Ankara.
- Taş Kayaköy, M. (2015). “Dünya Sigorta Pazarında Türkiye’nin Yeri”, İstanbul ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 14(27), 133-148.
- Taşkın, E. ve Şener, Y. (2004). “Türkiye Sigorta Pazarının Avrupa ve ABD Sigorta Pazarları ile Karşılaştırılması”, Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi, 1(49), 995-1020.
- Türk Ticaret Kanunu 5. Kitabı, Sigorta Hukuku, Madde 1263, 09/07/1956 Tarihli ve 6762 Sayılı Resmi Gazete.
- Türkiye Sigorta, Reasürans ve Emeklilik Şirketleri Birliği, (2021). Üye Şirketler, <https://www.tsb.org.tr/tr/uye-sirketler>, (Erişim Tarihi: 13 Ekim 2021).
- Türkiye Sigorta, Reasürans ve Emeklilik Şirketleri Birliği, (2020). Sigorta Verileri ve Mali Tablolar, <https://www.tsb.org.tr/tr/sigorta-verileri-ve-mali-tablolar>, (Erişim Tarihi: 15 Eylül 2021)
- Yücesan, M. (1998). “Türk Sigorta Sektörünü Bekleyen Globalleşme ve Sektörün Bugün içinde Bulunduğu Sorunlarla Beraber Bugünü Nasıl Karşılıyacağı Konusundaki Görüşler”, Reasürör Dergisi, 1(27), 29-35.
- Yükçü, S. ve Baklacı, H. (1998). “Sigortacılık Sektörünün Temel Sorun Alanları”, **Reasürör Dergisi**, 1(29), 6-17.